YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

19 päivänä kesäkuuta 2008 *

Asiassa C-219/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Raad van State (Belgia) on esittänyt 16.4.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.4.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW ja

Andibel VZW

vastaan

Belgian valtio,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari), J. Klučka, P. Lindh ja A. Arabadjiev,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.4.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW, edustajanaan advocaat R. Portocarero,

– Andibel VZW, edustajanaan advocaat P. Calus,

– Belgian hallitus, asiamiehenään L. Van den Broeck, avustajanaan advocaat J.-F. De Bock,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels, M. de Mol ja Y. de Vries,

– Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Kruse, A. Falk ja S. Johannesson,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään B. Stromsky ja M. van Beek,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 30 artiklan sekä luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä 9.12.1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97 (EYVL 1997, L 61, s. 1) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty sellaisten kahden kumoamiskanteen tutkimisen yhteydessä Raad van Statessa, joista ensimmäisen on nostanut Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW (eläintenkasvattajien ja eläinharrastajien kansallinen neuvosto) ja toisen Andibel VZW, joka on voittoa tavoittelematon yhdistys, johon kuuluu lintujen, lemmikkieläinten ja lemmikkieläintarvikkeiden kaupan alalla työskenteleviä elinkeinonharjoittajia, 7.12.2001 tehdystä kuninkaan päätöksestä, jossa vahvistetaan luettelo eläimistä, joita voidaan pitää hallussa (Moniteur belge 14.2.2002, s. 5479; jäljempänä kuninkaan päätös).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Asetuksen N:o 338/97 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän asetuksen määräyksillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden mahdollisuutta perustamissopimusta noudattaen antaa tai pitää voimassa tiukempia säännöksiä erityisesti tässä asetuksessa tarkoitettujen lajien yksilöiden hallussapidosta.”

4 Asetuksen N:o 338/97 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän asetuksen tarkoituksena on luonnonvaraisten eläin- ja kasvilajien suojelu ja niiden säilymisen takaaminen sääntelemällä niillä käytävää kauppaa seuraavissa artikloissa annettujen säännösten mukaisesti.

Tätä asetusta sovelletaan 2 artiklassa tarkoitetun yleissopimuksen tavoitteita, periaatteita ja määräyksiä noudattaen.”

5 Tämän asetuksen 2 artikla sisältää seuraavat määritelmät:

”– –

b) ’yleissopimuksella’ villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevaa yleissopimusta (CITES),

– –

s) ’lajilla’ lajia, alalajia tai jotakin niiden populaatiota,

t) ’yksilöllä’ elävää tai kuollutta liitteissä A–D mainittua eläintä tai kasvia tai niistä saatua osaa tai tuotetta, joka muodostaa osan jostain muusta tavarasta, sekä kaikkia muita tavaroita, jos todistuksesta, pakkauksesta tai merkinnästä tai nimilapusta tai muusta seikasta ilmenee, että kyseessä on näihin lajeihin kuuluvien eläinten tai kasvien osat tai niiden johdannainen, paitsi jos on erityisesti säädetty, etteivät tämän asetuksen säännökset tai sitä liitettä koskevat säännökset, joissa laji on mainittu, koske niitä, ja kyseessä olevissa liitteissä on tätä koskeva maininta.

Yksilön katsotaan kuuluvan liitteissä A–D mainittuun lajiin, jos on kyse eläimestä tai kasvista tai niistä saaduista osista tai tavaroista, joiden ’vanhemmista’ ainakin toinen kuuluu yhteen kyseisistä lajeista. Jos eläimen tai kasvin ’vanhemmat’ kuuluvat eri liitteissä mainittuihin lajeihin tai lajeihin, joista vain toinen mainitaan, sovelletaan tiukempia määräyksiä sisältävän liitteen määräyksiä. Kuitenkin

kasviristeytyksien ollessa kyseessä, jos vain toinen 'vanhemmista' kuuluu johonkin liitteessä A mainittuun lajiin, sovelletaan tiukemman liitteen määräyksiä vain, jos liitteessä on tällainen maininta,

u) 'kaupalla' tässä asetuksessa tarkoitettujen eläin- ja kasviyksilöiden tuontia yhteisöön, mukaan lukien merestä saatujen yksilöiden tuonti, ja vientiä sekä jälleenvientiä yhteisön ulkopuolelle, sekä omaisuuden käyttöä, siirtoa ja luovutusta yhteisössä ja jäsenvaltiossa,

_ _"

6 Tämän saman asetuksen 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Liitteessä A luetellaan

a) ne yleissopimuksen liitteessä I mainitut lajit, joiden suhteen jäsenvaltiot eivät ole tehneet varaumaa,

b) lajit,

i) joiden käyttöä koskevia hakemuksia tehdään tai voidaan tehdä yhteisön alueella kansainvälistä kauppaa varten ja jotka ovat joko uhanalaisia tai niin harvinaisia, että vähäinenkin kauppa vaarantaisi lajin säilymisen

tai

ii) jotka kuuluvat sukuihin, joiden lajeista suurin osa, tai lajeihin, joiden alalajeista suurin osa on lueteltu liitteessä A olevassa a kohdassa tai b kohdan i alakohdassa määrättyjen periaatteiden perusteella ja joiden sisällyttäminen tähän liitteeseen on olennaisen tärkeää näiden eläinlajien suojelemiseksi tehokkaasti.

2. Liitteessä B luetellaan

a) ne yleissopimuksen liitteessä II luetellut lajit, joita ei ole lueteltu liitteessä A ja joiden suhteen jäsenvaltiot eivät ole tehneet varaumaa,

b) ne yleissopimuksen liitteessä I luetellut lajit, joiden suhteen on tehty varauma,

c) sellaiset muut lajit, joita ei luetella yleissopimuksen liitteissä I tai II:

i) joilla käydyn kansainvälisen kaupan määrä voisi vaarantaa:

– lajin säilymisen tai tiettyjen maiden populaatioiden säilymisen,

tai

– kokonaispopulaation koon säilyttämisen tasolla, joka on sopusoinnussa sen osuuden kanssa, joka kyseisellä lajilla on niissä ekosysteemeissä, joissa se elää,

tai

ii) joiden luetteleminen liitteessä on tärkeää niihin kuuluvilla yksilöillä käytävän kaupan valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi sen vuoksi, että ne muistuttavat muita liitteessä A tai B lueteltuja lajeja,

d) lajit, joiden elävien yksilöiden tuomisen yhteisön luonnolliseen ympäristöön on todettu olevan ekologinen uhka yhteisössä eläville eläinten ja kasvien luonnonvaraisille alkuperäislajeille.

3. Liitteessä C luetellaan

a) yleissopimuksen liitteessä III luetellut, muut kuin liitteessä A tai B luetellut lajit, joiden suhteen jäsenvaltiot eivät ole tehneet varaumaa;

b) yleissopimuksen liitteessä II luetellut lajit, joiden suhteen jäsenvaltiot ovat tehneet varauman.

4. Liitteessä D luetellaan

a) muut kuin liitteessä A–C luetellut lajit, joita tuodaan yhteisöön siinä määrin, että valvonta on oikeutettua;

b) yleissopimuksen liitteessä III luetellut lajit, joiden osalta on tehty varauma.

5. Jos tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien lajien säilymiseksi on tarpeen, että ne sisällytetään yleissopimuksen johonkin liitteeseen, jäsenvaltiot osallistuvat tarvittavien muutoksien tekemiseen.”

7 Saman asetuksen 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Liitteessä A lueteltujen lajien yksilöiden ostaminen, tarjoaminen ostettavaksi, hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin, kaupallisessa tarkoituksessa näytteille asettaminen, käyttö hyötymistarkoituksessa ja myynti, hallussapito myyntiä varten, myytäväksi tarjoaminen tai myymistä varten kuljettaminen on kielletty.

2. Jäsenvaltiot voivat kieltää yksilöiden, erityisesti liitteessä A lueteltuihin lajeihin kuuluvien elävien eläinyksilöiden hallussapidon.

– –

5. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja kieltoja sovelletaan myös liitteessä B lueteltuihin yksilöihin, paitsi jos asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymällä tavalla voidaan osoittaa, että yksilöt on hankittu ja, jos ne eivät ole yhteisöstä peräisin, että ne on tuotu sinne noudattaen voimassa olevaa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien säilymistä koskevaa lainsäädäntöä.

6. Jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus myydä tämän asetuksen liitteissä B–D luetellut yksilöt, jotka on tämän asetuksen nojalla takavarikoitu, edellyttäen, että yksilöt eivät näin meneteltäessä suoraan palaudu sille luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jolta ne on takavarikoitu tai joka on ollut osallisena rikkomuksessa. Näitä yksilöitä voidaan tässä tapauksessa käyttää mihin tahansa tarkoitukseen niin kuin ne olisi laillisesti hankittu.”

Kansallinen säännöstö

8 Eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista 14.8.1986 annetun lain (Moniteur belge 3.12.1986, s. 16382; jäljempänä eläinsuojelulaki) 3 bis §:ssä, joka lisättiin siihen 4.5.1995 annetun lain (Moniteur belge 28.7.1995, s. 20360) 3 §:llä, säädetään seuraavaa:

”1. Sellaisten eläinten hallussapito on kiellettyä, jotka eivät kuulu kuninkaan vahvistamassa luettelossa lueteltuihin lajeihin tai luokkiin. Tämä luettelo ei estä uhanalaisten eläinlajien suojelusta annetun lainsäädännön soveltamista.

2. Edellä 1 momentista poiketen muihin kuin kuninkaan määrittämiin lajeihin tai luokkiin kuuluvia eläimiä voidaan pitää

1) eläintarhoissa

2) laboratorioissa

3) a) yksityishenkilöiden hallussa sillä edellytyksellä, että he kykenevät osoittamaan, että eläimiä oli pidetty hallussa ennen 3 bis §:ssä tarkoitetun päätöksen voimaantuloa. Tällaista näyttöä ei tarvitse esittää näiden eläinten jälkeläisten osalta, jos ne ovat ensimmäisen omistajan hallussa.

b) sellaisten yksityishenkilöiden hallussa, jotka maatalousasioiden osalta toimivaltainen ministeri on hyväksynyt 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun asiantuntijakomitean lausunnon perusteella.

Kuningas vahvistaa a ja b kohdan soveltamismenettelyn. Hän voi lisäksi vahvistaa erityisiä edellytyksiä kyseessä olevien eläinten hallussapidon ja yksilöinnin osalta.

4) eläinlääkärien hallussa, kun on kyse eläimistä, jotka kolmannet ovat uskoneet heidän haltuunsa, tilapäisesti eläinlääkärin hoidon antamista varten

5) eläinhoitoloiden hallussa, kun on kyse huostaan otettujen eläinten, hylättyjen eläinten tai sellaisten vastaanotettujen eläinten väliaikaisesta sijoittamisesta, joiden haltijaa ei ole kyetty yksilöimään

6) eläinkaupoissa, mikäli ne pitävät eläimiä lyhyen ajan ja ensin on tehty kirjallinen sopimus 1, 2, 3 b ja 7 kohdassa tarkoitettujen luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa

7) sirkuksissa tai kiertävissä näyttelyissä.

3. Kuningas voi kieltää määrittämiinsä muihin lajeihin tai luokkiin kuuluvien eläinten hallussapidon joiltakin 2 momentissa mainituilta luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä sanotun rajoittamatta edellä 2 momentissa säädettyjen poikkeusten soveltamista.”

9 Kuninkaan päätöksen 1 §:ssä vahvistettiin nisäkkäiden osalta eläinsuojelulain 3 bis §:n voimaantulopäiväksi 1.6.2002, kyseisen kuninkaan päätöksen 2 §:ssä vahvistettiin luettelo nisäkkäistä, joiden hallussapito on sallittu, ja sen 3–5 §:ssä vahvistettiin tämän lain 3 bis §:n 2 momentin 3 kohdan toisessa alakohdassa säädetyt soveltamissäännökset. Kuninkaan päätöstä muutettiin 22.8.2002 tehdyllä kuninkaan päätöksellä (Moniteur belge 25.9.2002, s. 43346), jossa otettiin käyttöön maksu, joka koskee yksityisten lupahakemuksia sellaisten nisäkkäiden hallussapidon osalta, jotka eivät esiinny niiden lajien luettelossa, joiden yksilöiden hallussapito on sallittu (1 §), ja laajennettiin tätä luetteloa siten, että se kattaa nyt 46 lajia (2 §).

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW ja Andibel VZW väittävät ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa, että kuninkaan päätöksellä, tarkasteltuna yhdessä eläinsuojelulain kanssa, kielletään kokonaan kuninkaan

päätökseen liitetystä niin kutsutusta positiiviluettelosta puuttuvien lajien nisäkkäiden maahantuonti toisesta jäsenvaltiosta sekä niiden hallussapito ja kaupan pitäminen, vaikka tällainen kielto rikkoo asetusta N:o 338/97 sekä perustamissopimusta ja erityisesti EY 30 artiklaa.

11 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että kuninkaan päätöksen seurauksena on se, että eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentissa lueteltuja tapauksia lukuun ottamatta nisäkkäitä, jotka eivät kuulu lajeihin, jotka esiintyvät tässä luettelossa, ei voida pitää hallussa Belgiassa. Tämäntyyppinen säädös vaikuttaa sen mukaan kiistatta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

12 Tässä tilanteessa Raad van State päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [EY] 30 artiklaa, tarkasteltuna joko sellaisenaan tai yhdessä – – asetuksen – – N:o 338/97 kanssa, tulkittava siten, että [eläinsuojelu]lain 3 bis §:n 1 momentissa säädetty eläinten maahantuontia ja kaupan pitämistä koskeva kielto ei ole oikeutettu sellaisten toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta tuotujen nisäkkäiden osalta, jotka kuuluvat [tämän] asetuksen [liitteisiin] B, C tai D tai joita ei ole mainittu [kyseisessä] asetuksessa silloin, kun näiden nisäkkäiden hallussapito tässä jäsenvaltiossa tapahtuu kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja tämä lainsäädäntö on [tämän saman] asetuksen säännösten mukainen?

2) Onko [EY] 30 artiklan tai asetuksen N:o 338/97 vastaisena pidettävä jäsenvaltion sellaista säännöstöä, jossa olemassa olevan eläinsuojelulainsäädännön perusteella kielletään tiettyjä tässä kansallisessa säännöstössä nimenomaisesti mainittuja yksilöitä lukuun ottamatta yksilöiden käyttäminen kaupallisiin tarkoituksiin silloin, kun näitä lajeja koskeva suojelutavoite, jota tarkoitetaan [EY] 30 artiklassa, voidaan saavuttaa yhtä tehokkaasti yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

13 Kahdella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö, jonka mukaan muihin kuin tässä säännöstössä nimenomaisesti mainittuihin lajeihin kuuluvien nisäkkäiden maahantuonnin, hallussapidon ja kaupan pitämisen kieltoa sovelletaan nisäkäslajeihin, jotka eivät esiinny kyseisen asetuksen liitteessä A, EY 28 ja EY 30 artiklan vastainen, tarkasteltuina erikseen tai yhdessä asetuksen N:o 338/97 kanssa.

14 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 338/97 johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaisesti asetuksen säännöksillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden mahdollisuutta perustamissopimusta noudattaen antaa tai pitää voimassa tiukempia säännöksiä erityisesti tässä samassa asetuksessa tarkoitettujen lajien yksilöiden hallussapidosta.

15 Sitä paitsi EY 176 artiklassa määrätään, että suojatoimenpiteet, jotka asetuksen N:o 338/97 tavoin on toteutettu EY 175 artiklan nojalla, eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, joiden on oltava sopusoinnussa perustamissopimuksen kanssa (ks. asia C-510/99, Tridon, tuomio 23.10.2001, Kok. 2001, s. I-7777, 45 kohta).

16 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevan säännöstön mukaisesti Belgiassa voidaan pitää hallussa, tuoda sinne ja pitää siellä kaupan yksinomaan niihin lajeihin kuuluvia nisäkkäitä, jotka esiintyvät kuninkaan päätöksen liitteen I muodostavassa luettelossa, eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentissa lueteltuja tapauksia lukuun ottamatta.

17 Ennakkoratkaisukysymykset koskevat riidanalaisella säännöstöllä asetettua, nisäkkäiden maahantuontia, hallussapitoa ja kaupan pitämistä koskevaa kieltoa ainoastaan siltä osin kuin sitä sovelletaan asetuksen N:o 338/97 liitteissä B, C ja D mainittuihin nisäkäslajeihin sekä lajeihin, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan.

18 On kiistatonta, että asetuksessa N:o 338/97 ei kielletä yleisesti muiden lajien maahantuontia ja kaupan pitämistä kuin niiden lajien, joita sen liitteessä A tarkoitetaan.

19 Erityisesti asetuksen N:o 338/97 liitteessä B mainittujen lajien yksilöiden kaupallista käyttöä koskevan kiellon osalta yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että se on EY 176 artiklassa tarkoitettu tiukempi toimenpide (em. asia Tridon, tuomion 49 kohta). Tilanne on myös tämä, kun on kyse saman asetuksen liitteisiin C ja D sisällytettyjen lajien yksilöistä, koska tässä asetuksessa ei ole nimenomaista säännöstä, jonka mukaan niiden kaupallinen käyttö on yleisesti kiellettyä. Samaan päätelmään on päädyttävä sitäkin suuremmalla syyllä, kun on kyse sellaisten lajien yksilöistä, joita tämä asetus ei koske, koska niiden kaupallisen käytön kieltävää yhdenmukaistamistoimenpidettä ei ole toteutettu yhteisön tasolla.

20 Koska kuninkaan päätöksen seurauksena on se, että sellaisten lajien yksilöitä, joita ei mainita asetuksen N:o 338/97 liitteessä A, ei yleisesti ottaen voida maahantuoda Belgiaan, pitää siellä hallussa tai pitää siellä kaupan, kyseinen päätös on tiukempi säännöstö kuin tämä asetus, joten sitä on tutkittava EY 28 artiklan valossa.

21 Kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaista säännöstöä sovelletaan toisesta jäsenvaltiosta peräisin oleviin yksilöihin, se on omiaan rajoittamaan yhteisön sisäistä kauppaa EY 28 artiklassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti em. asia Tridon, tuomion 49 kohta).

22 Jäsenvaltion oikeussääntö, jolla kielletään sellaisten tavaroiden, joita ei ole ennakolta hyväksytty, markkinoille saattaminen, hankkiminen, tarjoaminen, näytteille asettaminen tai myyntiin saattaminen, hallussapito, valmistus, kuljettaminen, myynti, luovuttaminen vastiketta vastaan tai vastikkeetta, maahantuonti tai käyttö, on EY 28 artiklassa tarkoitettu määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide (ks. vastaavasti mm. asia C-400/96, Harpegnies, tuomio 17.9.1998, Kok. 1998, s. I-5121, 30 kohta).

23 Yhteisöjen tuomioistuin on edelleen katsonut, että säännöstö, jonka mukaan tiettyjen tavaroiden kaupan pitäminen edellyttää niiden merkitsemistä ensin ”positiiviluetteloon”, tekee kyseisten tavaroiden kaupan pitämisen vaikeammaksi ja kalliimmaksi ja rajoittaa tämän vuoksi jäsenvaltioiden välistä kauppaa (ks. vastaavasti mm. asia C-24/00, komissio v. Ranska, tuomio 5.2.2004, Kok. 2004, s. I-1277, 23 kohta).

24 Belgian hallituksen mukaan pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä tosin rajoitetaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta, mutta sillä on oikeutettu tavoite eli vankeudessa pidettyjen eläinten hyvinvointi. Se perustuu kyseisen hallituksen mukaan toteamukseen siitä, että nisäkkäiden hallussapito on hyväksyttävää ainoastaan tietyissä tapauksissa näiden nisäkkäiden fysiologiset ja etologiset vähimmäistarpeet huomioiden. Belgian hallitus toteaa tämän osalta, että jos näiden tarpeiden valossa on ilmeistä, että kuka tahansa ei voi pitää tietyn nisäkäslajin yksilöitä hallussa niiden hyvinvointia vaarantamatta, niitä ei voida sisällyttää positiiviluetteloon ja näin ollen pitää kaupan, jollei eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentissa säädetystä poikkeusjärjestelmästä muuta johdu. Kyseinen säännöstö on sen mukaan näin ollen oikeutettavissa asianomaisten eläinten terveyden ja elämän suojelulla.

25 Belgian hallituksen mukaan riidanalainen säännöstö on lisäksi oikeasuhteinen tavoiteltuun päämäärään nähden. Yhtäältä siinä ei oteta käyttöön näiden eläinten ehdotonta tuontikieltoa. Eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentin mukaisesti muiden kuin niiden lajien tai luokkien yksilöitä, jotka esiintyvät kuninkaan päätöksen liitteen I muodostavassa luettelossa, voidaan nimittäin silti pitää muun muassa eläintarhoissa, laboratorioissa, sirkuksissa ja kiertävissä näyttelyissä, ja niitä voivat niin ikään pitää hallussa eläinsuojelusta toimivaltaisen ministerin hyväksymät yksityiset

ja eläinkaupat sikäli kuin edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa on ennalta tehty kirjallinen sopimus.

26 Toisaalta positiiviluettelo laadittiin Belgian hallituksen mukaan sen jälkeen, kun eläinten hyvinvoinnista vastaava kansallinen neuvosto oli vahvistanut objektiiviset kriteerit muun muassa tiedemiesten ja asiantuntijoiden myötävaikutuksella. Nämä kriteerit ovat seuraavat. Ensinnäkin eläimiä on oltava helppo vartioida ja ne on voitava majoittaa niiden olennaisia fysiologisia, etologisia ja ekologisia tarpeita kunnioittaen, toiseksi ne eivät saa olla luonteeltaan aggressiivisia tai aiheuttaa muuta erityisvaaraa ihmisten terveydelle, kolmanneksi ne eivät saa kuulua lajeihin, joiden osalta on selviä merkkejä siitä, että kun yksilöt ovat päässeet luontoon, ne voivat tulla siellä toimeen ja edustaa tällä tavoin ekologista uhkaa, ja neljänneksi niiden hallussapidosta on pidettävä päiväkirjaa. Jos käytettävissä olevat tiedot ovat ristiriitaisia sen osalta, soveltuvatko lajin yksilöt hallussa pidettäviksi, epäily on tulkittava eläimen eduksi.

27 Tämän osalta on muistutettava ensiksi, että eläinten hyvinvoinnin suojeleminen on yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jonka tärkeys näkyy muun muassa siinä, että jäsenvaltiot ovat hyväksyneet Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn pöytäkirjan eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista (EYVL 1997, C 340, s. 110). Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi maininnut useaan otteeseen intressin, joka yhteisöllä on eläinten terveyden ja suojelun osalta (ks. yhdistetyt asiat C-37/06 ja C-58/06, Viamex Agrar Handel ja ZVK, tuomio 17.1.2008, Kok. 2008, s. I-69, 22 ja 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Toiseksi on muistutettava, että EY 30 artiklan mukaan EY 28 ja EY 29 artiklan määräykset eivät ole esteenä sellaisille kielloille tai rajoituksille, jotka ovat oikeutettuja muun muassa ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän suojelemiseksi, edellyttäen, että nämä kiellot tai rajoitukset eivät ole keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen, ja että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että eläinten terveyden ja elämän suojelu on yhteisön oikeudessa tunnustettu perustavanlaatuinen vaatimus (vastaavasti asia C-350/97, Monsees, tuomio 11.5.1999, Kok. 1999, s. I-2921, 24 kohta).

29 Siitä vaarasta, että luontoon päässeet yksilöt voivat tulla siellä toimeen ja edustaa tällä tavoin ekologista uhkaa, on muistutettava kolmanneksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksia voidaan oikeuttaa ympäristönsuojelun kaltaisilla pakottavilla vaatimuksilla (ks. asia C-341/95, Bettati, tuomio 14.7.1998, Kok. 1998, s. I-4355, 62 kohta ja asia C-314/98, Snellers, tuomio 12.10.2000, Kok. 2000, s. I-8633, 55 kohta).

30 Vaikka EY 30 artiklan viimeisen virkkeen perustana oleva suhteellisuusperiaate edellyttää, että jäsenvaltioiden oikeus kieltää sellaisista toisista jäsenvaltioista peräisin olevien eläinten maahantuonti, joissa niitä pidetään laillisesti kaupan, rajoitetaan siihen, mikä on oikeutetusti tavoiteltujen suojelupäämäärien saavuttamiseksi välttämätöntä (ks. vastaavasti em. asia Harpegnies, tuomion 34 kohta), tämän periaatteen soveltamisessa pääasian asiayhteyden kaltaisessa asiayhteydessä on otettava huomioon asianomaisten lajien erityisluonne sekä tämän tuomion 27–29 kohdassa mainitut intressit ja vaatimukset.

31 Se, että tietyn jäsenvaltion säännökset eivät ole niin ankaria kuin jonkin toisen jäsenvaltion säännökset, ei sellaisenaan merkitse sitä, että jälkimmäiset olisivat suhteettomia ja tämän vuoksi ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Ainoastaan sillä seikalla, että tietty jäsenvaltio on ottanut käyttöön erilaisen suojelujärjestelmän kuin jokin toinen jäsenvaltio, ei voi olla merkitystä arvioitaessa kyseisten säännösten tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta (ks. mm. asia C-108/96, Mac Quen ym., tuomio 1.2.2001, Kok. 2001, s. I-837, 33 ja 34 kohta).

32 Toisin kuin pääasian kantajat väittävät, negatiiviluetteloihin perustuva järjestelmä, jossa kielto rajataan koskemaan ainoastaan tällaisessa luettelossa mainittuja nisäkäslajeja, voisi olla riittämätön tämän tuomion 27–29 kohdassa mainittujen intressien ja vaatimusten suojelua tai noudattamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Tällaiseen järjestelmään turvautuminen voisi nimittäin merkitä sitä, että niin kauan kuin tiettyä nisäkäslajia ei ole kirjattu tällaiseen luetteloon, tällaisen lajin yksilöitä voitaisiin pitää vapaasti hallussa huolimatta siitä, että tieteellistä arviointia, joka olisi omiaan takaamaan, ettei tämä hallussapito merkitse minkäänlaista vaaraa kyseisten intressien ja vaatimusten suojelemiselle, ei ole tehty (ks. analogisesti yhdistetyt asiat

C-154/04 ja C-155/04, Alliance for Natural Health ym., tuomio 12.7.2005, Kok. 2005, s. I-6451, 70 kohta).

33 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan säännöstö, jossa pääasiassa tarkoitetun säännöstön tavoin nisäkkäiden hallussapito edellyttää niiden lajien, joihin ne kuuluvat, sisällyttämistä ennakolta positiiviluetteloon ja jota sovelletaan myös sellaisten lajien yksilöihin, joita pidetään laillisesti hallussa muissa jäsenvaltioissa, on kuitenkin yhteisön oikeuden mukainen ainoastaan, jos useat edellytykset täyttyvät (ks. analogisesti mm. asia C-344/90, komissio v. Ranska, tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4719, 8 ja 16 kohta sekä em. asia komissio v. Ranska, tuomion 25 kohta).

34 Ensinnäkin tällaisen luettelon laatimisen ja siihen myöhemmin tehtävien muutosten on perustuttava objektiivisiin kriteereihin, jotka eivät ole syrjiviä (ks. vastaavasti mm. asia C-192/01, komissio v. Tanska, tuomio 23.9.2003, Kok. 2003, s. I-9693, 53 kohta).

35 Seuraavaksi kyseiseen säännöstöön on liitettävä menettely, jonka avulla ne, joita asia koskee, voivat saada uusia nisäkäslajeja sisällytetyiksi hyväksyttyjen lajien kansalliseen luetteloon. Tähän menettelyyn on voitava turvautua helposti, mikä edellyttää, että siitä nimenomaisesti säädetään yleisesti sovellettavassa toimessa, ja se on voitava saattaa päätökseen kohtuullisessa ajassa, ja jos se päättyy sisällyttämisen epäämiseen, joka on perusteltava, asia on voitava saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi (ks. analogisesti em. asia komissio v. Ranska, tuomio 16.7.1992, 9 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 5.2.2004, 26 ja 37 kohta).

36 Lopuksi toimivaltaiset hallintoviranomaiset voivat hylätä hakemuksen nisäkäslajin sisällyttämiseksi kyseiseen luetteloon ainoastaan siinä tapauksessa, että tämän lajin yksilöiden hallussapidosta aiheutuu todellista vaaraa tämän tuomion 27–29 kohdassa mainittujen intressien ja vaatimusten suojelemiselle tai noudattamiselle

(ks. analogisesti mm. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 16.7.1992, 10 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 5.2.2004, 27 kohta).

37 Toimivaltaiset viranomaiset voivat joka tapauksessa hylätä hakemuksen lajin sisällyttämiseksi sellaisten nisäkäslajien luetteloon, joiden hallussapito on sallittu, ainoastaan arvioituaan perusteellisesti vaaraa, jota asianomaisen lajin yksilöiden hallussapito merkitsee tämän tuomion 27–29 kohdassa mainittujen intressien ja vaatimusten suojelemiselle, siten, että ne tukeutuvat kaikkein luotettavimpaan käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon ja uusimpiin kansainvälisiin tutkimustuloksiin (ks. analogisesti mm. em. yhdistetyt asiat Alliance for Natural Health ym. tuomion 73 kohta).

38 Kun sen vuoksi, että suoritetuista tutkimuksista saadut tulokset eivät ole riittäviä, ratkaisevia tai tarkkoja, osoittautuu mahdottomaksi määrittää varmasti, onko tarkoitettu vaara olemassa tai kuinka merkittävä se on, mutta todellinen vahinko kansanterveydelle, eläinten terveydelle tai ympäristölle on edelleen todennäköinen tilanteessa, jossa tämä vaara toteutuu, rajoittavien toimenpiteiden toteuttaminen on oikeutettavissa ennalta varautumisen periaatteen nojalla.

39 Eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentissa säädettyjen kaltaisten poikkeusten osalta on lisäksi todettava, että ne eivät saa johtaa kansallisten tuotteiden suosimiseen, mikä merkitsisi muista jäsenvaltioista tuotujen tuotteiden mielivaltaista syrjintää tai niiden tuonnin peiteltyä rajoittamista (ks. mm. asia 27/80, Fietje, tuomio 16.12.1980, Kok. 1980, s. 3839, 14 kohta).

40 Mitä tulee täsmällisemmin eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentin 3 kohdan b alakohdassa ja 6 kohdassa vahvistettujen kaltaisiin edellytyksiin, jotka koskevat nisäkäslajien, joita ei mainita kuninkaan päätökseen liitetyssä luettelossa, yksilöiden pitämistä yksityisten hallussa tai eläinkaupoissa, on selvitettävä, ovatko tällaiset edellytykset objektiivisesti perusteltuja, ja varmistuttava siitä, että ne eivät mene pidemmälle

kuin kansallisella säännöstöllä kokonaisuutena tarkasteltuna tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi on tarpeen.

41 On näin ollen todettava, että sen arviointia, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen järjestelmä suhteellisuusperiaatteen mukainen, ja erityisesti sen arviointia, voidaanko tavoite saavuttaa toimenpitein, jotka vaikuttavat vähemmän yhteisön sisäiseen kauppaan, ei voida esillä olevassa tapauksessa toteuttaa ilman kyseistä järjestelmää ja sen täytäntöönpanoa koskevia lisätietoja. Vahvistettujen kriteerien ja niiden soveltamisen, eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentin poikkeusten laajuuden sekä sisällyttämismenettelyn ominaispiirteiden, joihin kuuluu se, että siihen on helppo turvautua, sekä valitusmahdollisuudet, jos lajia ei sisällytetä luetteloon, arviointi edellyttää konkreettista analyysiä, joka perustuu muun muassa sovellettaviin eri teksteihin ja käytäntöön sekä tieteellisiin tutkimuksiin; tämä analyysi on ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävä (ks. vastaavasti em. asia Tridon, tuomion 58 kohta).

42 Edellä esitetty huomioon ottaen esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, jonka mukaan muihin kuin tässä säännöstössä nimenomaisesti mainittuihin lajeihin kuuluvien nisäkkäiden maahantuontia, hallussapitoa ja kaupan pitämistä koskevaa kieltoa sovelletaan asetuksen N:o 338/97 liitteeseen A kuulumattomiin nisäkäslajeihin, ei ole EY 28 ja EY 30 artiklan, tarkasteltuina sellaisinaan tai yhdessä tämän asetuksen kanssa, vastainen, jos tämän tuomion 27–29 kohdassa mainittujen intressien ja vaatimusten suojelua tai noudattamista ei voida varmistaa yhtä tehokkaasti yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä.

43 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä,

– perustuvatko nisäkäslajeja, joiden hallussapito on sallittu, koskevan kansallisen luettelon laatiminen ja siihen myöhemmin tehtävät muutokset objektiivisiin kriteereihin, jotka eivät ole syrjiviä

– onko säädetty menettelystä, jonka avulla ne, joita asia koskee, voivat saada nisäkäslajeja sisällytetyiksi tähän luetteloon; onko se sellainen, että siihen on helppo turvautua; voidaanko se saattaa päätökseen kohtuullisessa ajassa, ja jos luetteloon sisällyttäminen evätään, mikä on perusteltava, voidaanko asia saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi

– voivatko toimivaltaiset hallintoviranomaiset hylätä hakemukset, jotka koskevat nisäkäslajin sisällyttämistä kyseiseen luetteloon tai joilla pyritään saamaan yksittäispoikkeus luettelossa mainitsemattomien lajien yksilöiden hallussapitämiseksi, ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomaisten lajien yksilöiden hallussapidosta aiheutuu todellista vaaraa edellä mainittujen intressien ja vaatimusten suojelemiselle, ja

– ovatko edellytykset, jotka on asetettu tässä luettelossa mainitsemattomien nisäkäslajien yksilöiden hallussapitämiseksi ja jotka mainitaan eläinsuojelulain 3 bis §:n 2 momentin 3 kohdan b alakohdassa ja 6 kohdassa, objektiivisesti perusteltuja ja onko niin, että ne eivät mene pidemmälle kuin kansallisella säännöstöllä kokonaisuutena tarkasteltuna tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi on tarpeen.

Oikeudenkäyntikulut

44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö, jonka mukaan muihin kuin tässä säännöstössä nimenomaisesti mainittuihin lajeihin kuuluvien nisäkkäiden maahantuontia, hallussapitoa ja kaupan pitämistä koskevaa kieltoa sovelletaan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa sääntelemällä 9.12.1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 338/97 liitteeseen A kuulumattomiin nisäkäslajeihin, ei ole EY 28 ja EY 30 artiklan, tarkasteltuina sellaisinaan tai yhdessä tämän asetuksen kanssa, vastainen, jos tämän tuomion 27–29 kohdassa mainittujen intressien ja vaatimusten suojelua tai noudattamista ei voida varmistaa yhtä tehokkaasti yhteisön sisäistä kauppaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä.

Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä,

– **perustuvatko nisäkäslajeja, joiden hallussapito on sallittu, koskevan kansallisen luettelon laatiminen ja siihen myöhemmin tehtävät muutokset objektiivisiin kriteereihin, jotka eivät ole syrjiviä**

– **onko säädetty menettelystä, jonka avulla ne, joita asia koskee, voivat saada nisäkäslajeja sisällytetyiksi tähän luetteloon; onko se sellainen, että siihen on helppo turvautua; voidaanko se saattaa päätökseen kohtuullisessa ajassa, ja jos luetteloon sisällyttäminen evätään, mikä on perusteltava, voidaanko asia saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi**

– **voivatko toimivaltaiset hallintoviranomaiset hylätä hakemukset, jotka koskevat nisäkäslajin sisällyttämistä kyseiseen luetteloon tai joilla pyritään**

saamaan yksittäispoikkeus luettelossa mainitsemattomien lajien yksilöiden hallussapitämiseksi, ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomaisten lajien yksilöiden hallussapidosta aiheutuu todellista vaaraa edellä mainittujen intressien ja vaatimusten suojelemiselle, ja

– ovatko edellytykset, jotka on asetettu tässä luettelossa mainitsemattomien nisäkäslajien yksilöiden hallussapitämiseksi ja jotka mainitaan 14.8.1986 annetun eläinsuojelulain, sellaisena kuin se on muutettuna 4.5.1995 annetulla lailla, 3 bis §:n 2 momentin 3 kohdan b alakohdassa ja 6 kohdassa, objektiivisesti perusteltuja ja onko niin, että ne eivät mene pidemmälle kuin kansallisella säännöstöllä kokonaisuutena tarkasteltuna tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi on tarpeen.

Allekirjoitukset